

ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

ΚΑΙ ΚΟΜΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Κυβέρνηση και Διακυβέρνηση

Κυβέρνηση: θεσμοί που λαμβάνουν τις συλλογικές αποφάσεις για την κοινωνία (και με στενότερη έννοια: ο βασικός θεσμός λήψης συλλογικών αποφάσεων)

Διακυβέρνηση: το σύνολο των δράσεων λήψης συλλογικών αποφάσεων σε μια κοινωνία

Πολιτικά καθεστώτα

- Είναι η διάσταση ενός πολιτικού συστήματος που αναφέρεται στα χαρακτηριστικά της μορφής διακυβέρνησης

Η διάκριση των πολιτευμάτων κατά τον Αριστοτέλη

- Βάσει του αριθμού των κυβερνώντων

Πόσοι διαθέτουν εξουσία	Ένας	Ολίγοι	πλείονες
Ορθό	Μοναρχία	αριστοκρατία	πολιτεία
Παρεκβατικό	τυραννία	ολιγαρχία	δημοκρατία

Οι βασικές κατηγορίες πολιτικών συστημάτων σήμερα

- Φιλελεύθερη δημοκρατία
- Αυταρχικά συστήματα
- Ολοκληρωτικά συστήματα

Η φιλελεύθερη δημοκρατία

- Πολυκομματισμός
- Ελεύθερες εκλογές – εναλλαγή κομμάτων
- Συνταγματικοί περιορισμοί στην άσκηση της εξουσίας
- Ατομικές ελευθερίες
- Κράτος δικαίου

Τα αυταρχικά καθεστώτα

Η ηγεσία είναι υπεράνω του νόμου/διαμορφώνει τον νόμο κατά το δοκούν

Έλεγχος των βασικών εργαλεία συμμετοχής (κόμματα, πληροφορία, δυνάμεις ασφαλείας)

Συχνά διαμορφώνουν ιδεολογικά χαρακτηριστικά

Κλειστή διαχείριση εξουσίας (ομάδα, φυλή, συγγενείς, κόμμα)

Τα αυταρχικά καθεστώτα

- Στρατιωτικές δικτατορίες
  - Βασική ηγετική ομάδα από στρατιωτικούς και βίαιη ανατροπή του προηγούμενου συστήματος
- Δεσποτικά καθεστώτα
  - Παραδοσιακή και εξατομικευμένη ηγεσία
- Θεοκρατικά συστήματα
  - Άντληση νομιμοποίησης από το θείον

Τα ολοκληρωτικά καθεστώτα

- Στόχος ο απόλυτος έλεγχος της κοινωνίας
- Παρέμβαση στην ιδιωτική σφαίρα και σκέψη
- Ιδεολογία
- Στήριξη σε συλλογικό μηχανισμό (κόμμα ή οργάνωση)

The true goal of the totalitarian propaganda is not persuasion but the organisation of the polity. What convinces masses are not facts and not even invented facts, but only the consistency of the system of which they are presumably part.

Hanna Arendt *The origins of totalitarianism*

The ideal subject of totalitarian rule is not the convinced Nazi or the dedicated communist, but people for whom the distinction between fact and fiction, true and false, no longer exists.

— *Hannah Arendt* —

AZ QUOTES

Η ανελεύθερη δημοκρατία

- Μίγμα δημοκρατικών χαρακτηριστικών (τακτικές εκλογές, παρουσία κομμάτων, συνταγματικοί θεσμοί)
- Και αυταρχικών στοιχείων (κυβερνητικός έλεγχος του κράτους και των δομών του – ιδίως της δικαστικής εξουσίας και των κατασταλτικών οργάνων – για ιδιοτελείς σκοπούς)

Εξουσία και Νομιμοποίηση

- **Εξουσία:** το δικαίωμα (που αναγνωρίζεται από τον εξουσιαζόμενο) του να ενεργείς. Η κοινωνία αποδέχεται το δικαίωμα να αποφασίζει ο κάτοχος της εξουσίας
  - Διαφέρει από την **ισχύ** (την **δύναμη** να επηρεάζεις την συμπεριφορά άλλων) γιατί εμπεριέχει και το **δικαίωμα** να επηρεάζεις την συμπεριφορά άλλων
- **Νομιμοποίηση:** η αποδοχή από πλευράς κυβερνωμένων την νομιμότητας λήψης αποφάσεων από ένα ευρύτερο σύστημα διακυβέρνησης.
  - Η νομιμοποίηση επιτρέπει την εξουσία χωρίς την χρήση της ισχύος

Η νομιμοποίηση της εξουσίας κατά τον Max Weber

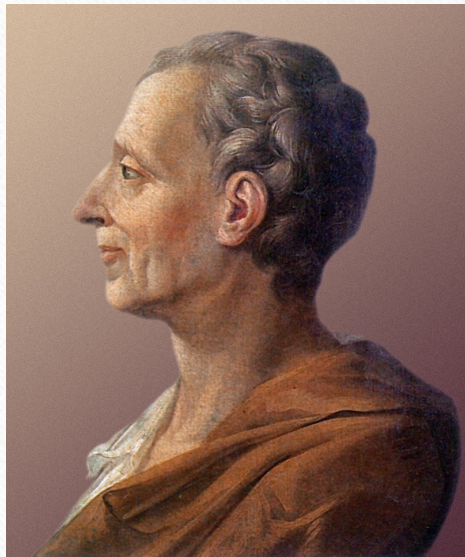
- Παραδοσιακή εξουσία (το έθιμο)
- Χαρισματική εξουσία (ο ηγέτης)
- Νόμιμη-ρασιοναλιστική εξουσία (οι κανόνες)

Η τριμερής διάκριση των εξουσιών

Charles de Montesquieu

Το πνεύμα των Νόμων

- «C'est une expérience éternelle que tout homme qui a du pouvoir est porté à en abuser (...) Pour qu'on ne puisse abuser du pouvoir, il faut que, par la disposition des choses, le pouvoir arrête le pouvoir»

Η τριμερής διάκριση των εξουσιών

Διαμορφώνεται από τον Μοντεσκιέ

οι τρεις πόλοι εξουσίας και οι τρεις βασικές λειτουργίες του πολιτεύματος, πρέπει να είναι διαχωρισμένες και ανεξάρτητες μεταξύ τους, και διακριτές η μία από την άλλη

Στόχος → η αποφυγή της αυθαιρεσίας κατά την άσκηση της εξουσίας

- Εκτελεστική
- Νομοθετική
- Δικαστική εξουσία

Χαρακτηριστικό των φιλελεύθερων συστημάτων

Άμεση και αντιπροσωπευτική δημοκρατία

Δημοψήφισμα και λαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία

Αντιπροσωπευτικότητα και άμεση δημοκρατία

- Έμμεση (αντιπροσωπευτική) και άμεση δημοκρατία
  - Η άμεση δημοκρατία στην Ελβετία
  - Το δημοψήφισμα
    - Καταργητικό
    - νομοθετικό
  - Η λαϊκή πρωτοβουλία
  - Η ανάκληση εκπροσώπων (recall vote)

Landesgemeinde Appenzell

**Referendum on the United Kingdom's
membership of the European Union**

Vote only once by putting a cross in the box next to
your choice

Should the United Kingdom remain a member of the
European Union or leave the European Union?

Remain a member of the European Union

Leave the European Union

Τυπολογία καθεστώτων βάσει της μορφής του αρχηγού του κράτους

Κληρονομικοί και αιρετοί

Μοναρχία και δημοκρατία

- **Η κληρονομική μοναρχία**
  - Υπόλειμμα προγενέστερων εποχών
  - Ο μονάρχης συμβολική προσωπικότητα
  - Η συνέχιση της ουσιαστικής παρουσίας του μονάρχη σε απολυταρχικά συστήματα (αραβικές χώρες, ιδίως)
- **Τα αβασίλευτα (ρεπουμπλικανικά) συστήματα**
  - Αιρετός ανώτατος άρχοντας (Πρόεδρος της Δημοκρατίας)

Τυπολογία καθεστώτων βάσει της μορφής της σχέσης των εξουσιών

Κοινοβουλευτικά και προεδρικά συστήματα

Τα προεδρικά και τα κοινοβουλευτικά συστήματα

Τα δημοκρατικά πολιτεύματα υποδιαιρούνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες συστημάτων, βάσει της διάκρισης των εξουσιών

- Τα Προεδρικά και
- Τα Κοινοβουλευτικά συστήματα

- Ένα ενδιάμεσο σύστημα (το ημιπροεδρικό)

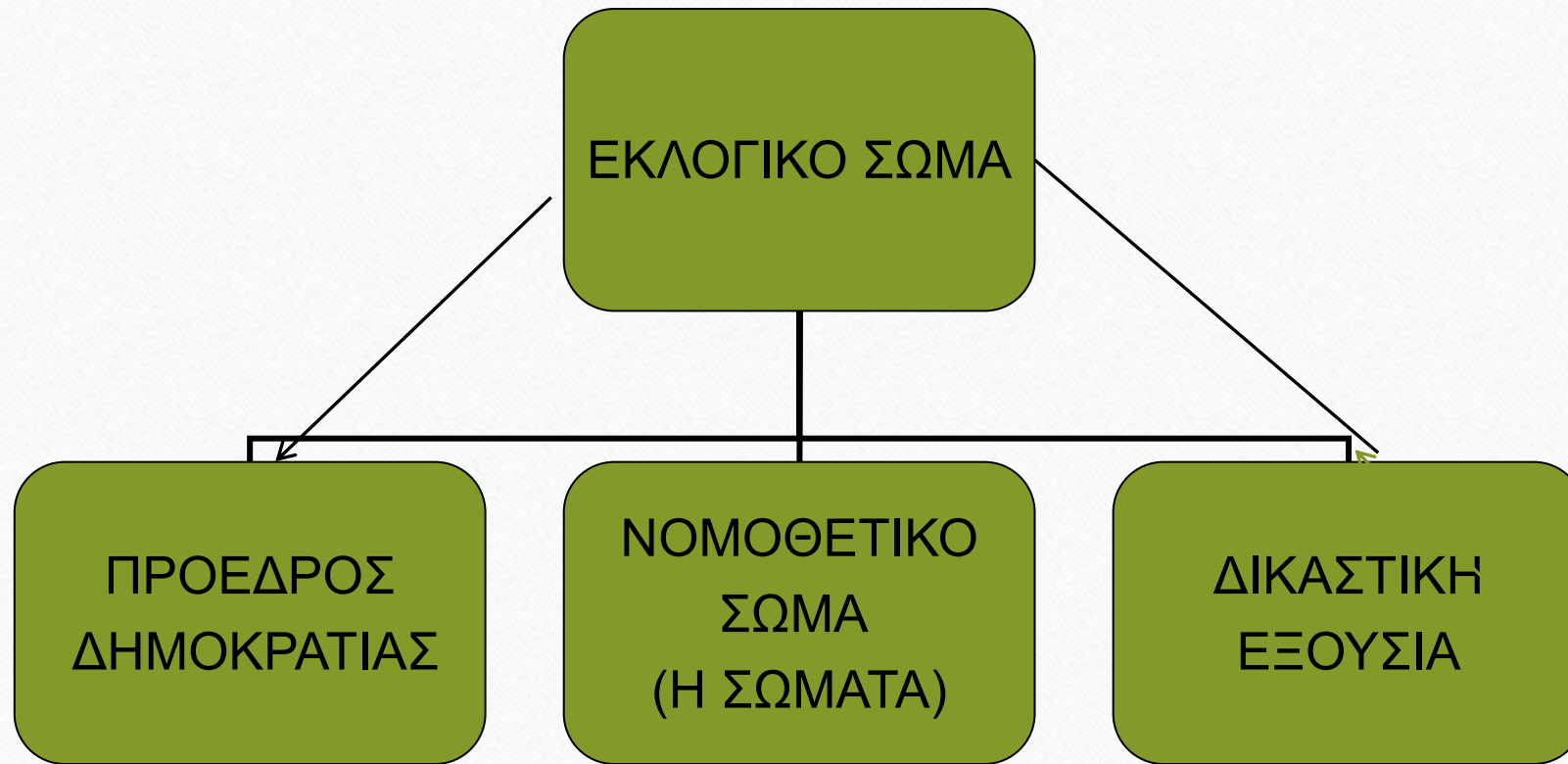
Το προεδρικό σύστημα

- Προέκυψε από την πλήρη εφαρμογή της διάκρισης των εξουσιών του Μοντεσκιέ
- **Βασικά χαρακτηριστικά του**
  - Ανεξαρτησία εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας (και εν πολλοίς και της δικαστικής)
  - Νομιμοποίηση και των δύο
  - Το πολιτικό σύστημα λειτουργεί με τη συνδιαλλαγή μεταξύ των δύο εξουσιών

Το προεδρικό σύστημα

Το κοινοβουλευτικό σύστημα

- Προέρχεται από την (αργή και σταδιακή) αλλαγή της νομιμοποιητικής βάσης του κράτους
- Από τον μονάρχη (ελέω Θεού) στον λαό
- Στις αντιπροσωπευτικές δημοκρατίες μέσω των εκπροσώπων του λαού

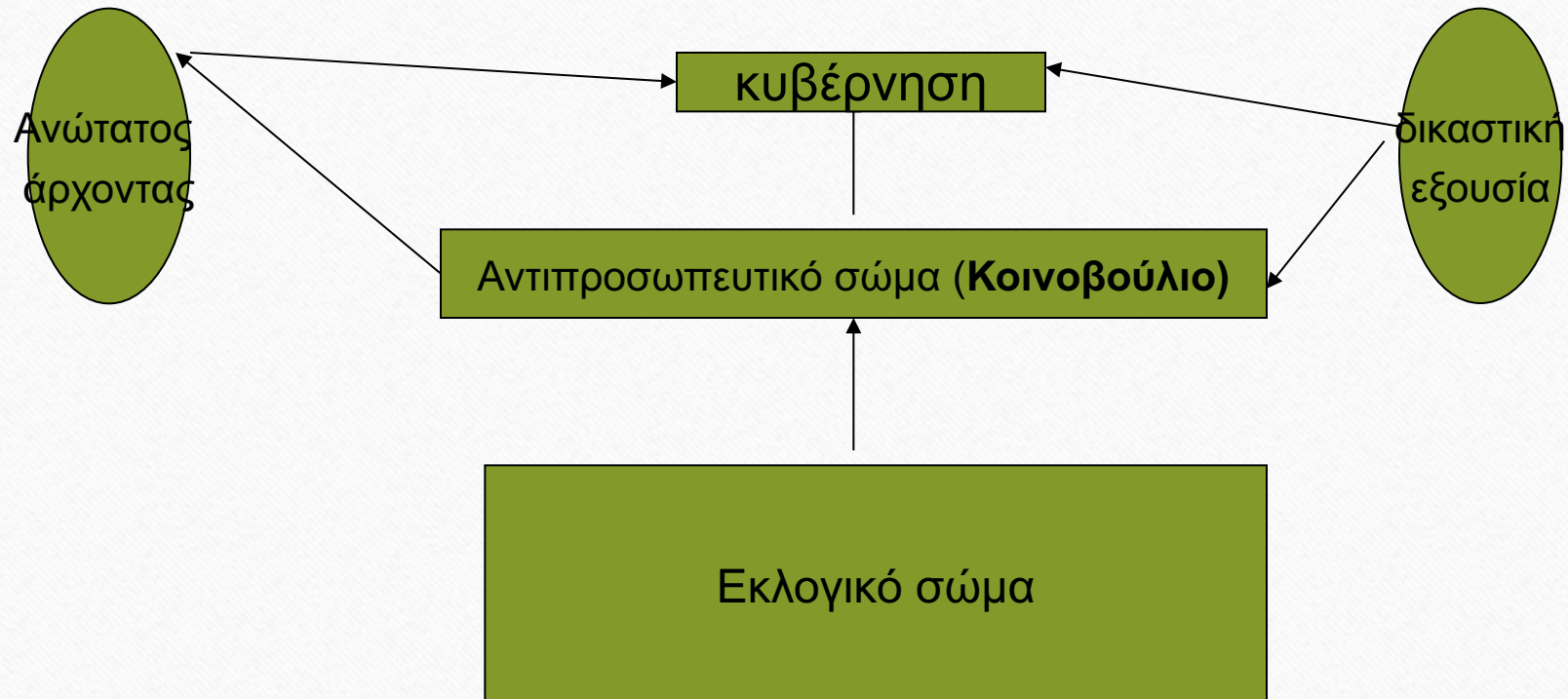

Το κοινοβουλευτικό σύστημα (συνέχεια)

- Η κυβέρνηση (ο μονάρχης ή η δημοκρατική κυβέρνηση) τελεί υπό τον έλεγχο του λαού (δια των εκπροσώπων του μέσα στο Κοινοβούλιο)
- Το κοινοβούλιο παίζει κεντρικό ρόλο στο πολιτικό σύστημα
- Δεν υπάρχει διάκριση αλλά διασταύρωση εξουσιών

Το κοινοβουλευτικό σύστημα

Πολιτικά Συστήμα Συγκριτική Τυπολογία

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΜΕ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ	ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΜΕ ΑΙΡΕΤΟ ΠΡΟΕΔΡΟ	ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ	ΗΜΙΠΡΟΕΔΡΙΚΑ
Ην. Βασίλειο	Γερμανία	ΗΠΑ	Γαλλία
Ισπανία	Ιταλία	Κύπρος	Ρουμανία
Ολλανδία	Ελλάδα	Μεξικό	Ρωσία
Δανία	(Πορτογαλία)	Βραζιλία	Τσεχία
Σουηδία	(Ιρλανδία)	(Τουρκία)	Αλβανία
Νορβηγία	(Φινλανδία)		(Βουλγαρία)
Βέλγιο	(Αυστρία)		(Σερβία)
Λουξεμβούργο	(Σλοβενία)		

Τυπολογία πολιτικών συστημάτων βάσει του αριθμού των κομμάτων

Κοινοβουλευτικά και προεδρικά συστήματα

Κομματικό σύστημα

Με τον όρο αυτό περιγράφουμε τις σχέσεις και τον ρόλο των κομμάτων σε ένα πολιτικό σύστημα.

Το κοιμματικό σύστημα προϋποθέτει την ύπαρξη περισσότερων του ενός κομμάτων (άρα όχι μονοκομματικά καθεστώτα)

Το κοιμματικό σύστημα επηρεάζει (και επηρεάζεται από) το πολιτικό σύστημα, την πολιτική κουλτούρα και το εκλογικό σύστημα

Είδη κομματικών συστημάτων

- Πολυκομματισμός
- Δικομματισμός
- Διπολισμός
- Συστήματα κυρίαρχου κόμματος

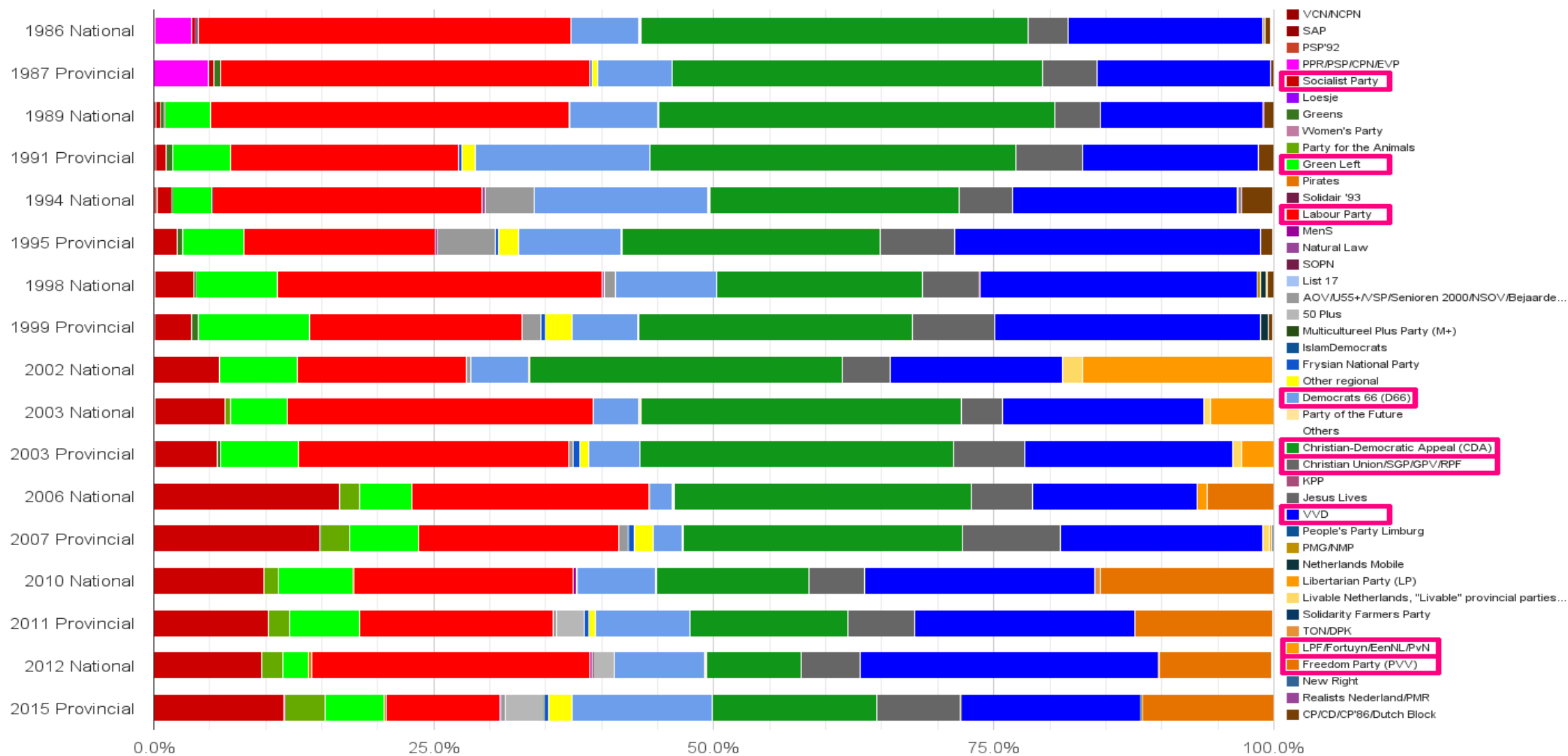
Το πολυκομματικό σύστημα

- Ύπαρξη μεγάλου αριθμού κομμάτων που μετέχουν στην εκλογική αναμέτρηση και διεκδικούν θέση στη κυβέρνηση
- Συχνές κυβερνήσεις συνασπισμού
- Πιθανή κυβερνητική αστάθεια
- Χαμηλή πόλωση μεταξύ κομμάτων

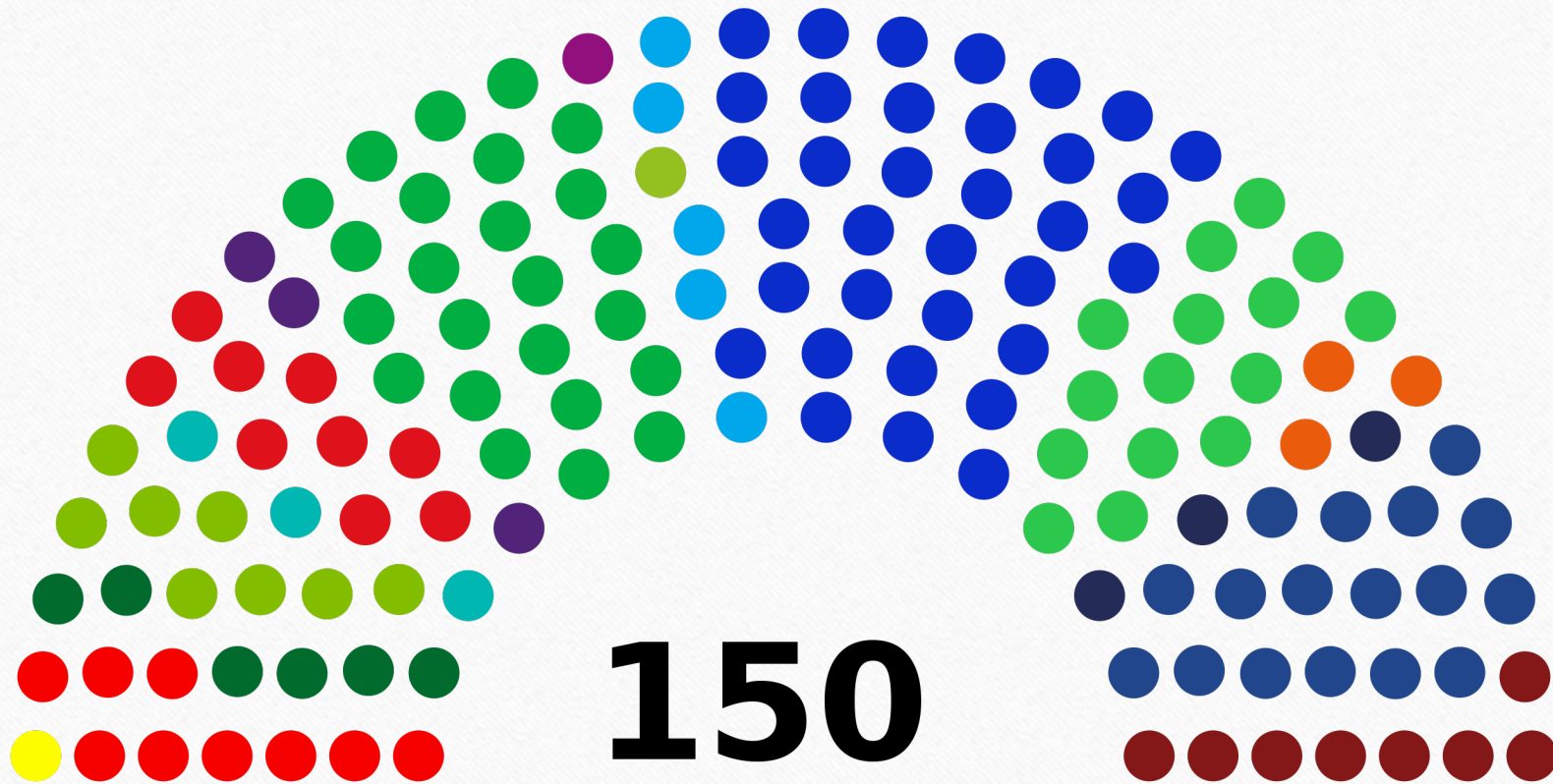
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: χώρες Μπενελούξ, Γερμανία, Σκανδιναβικές χώρες

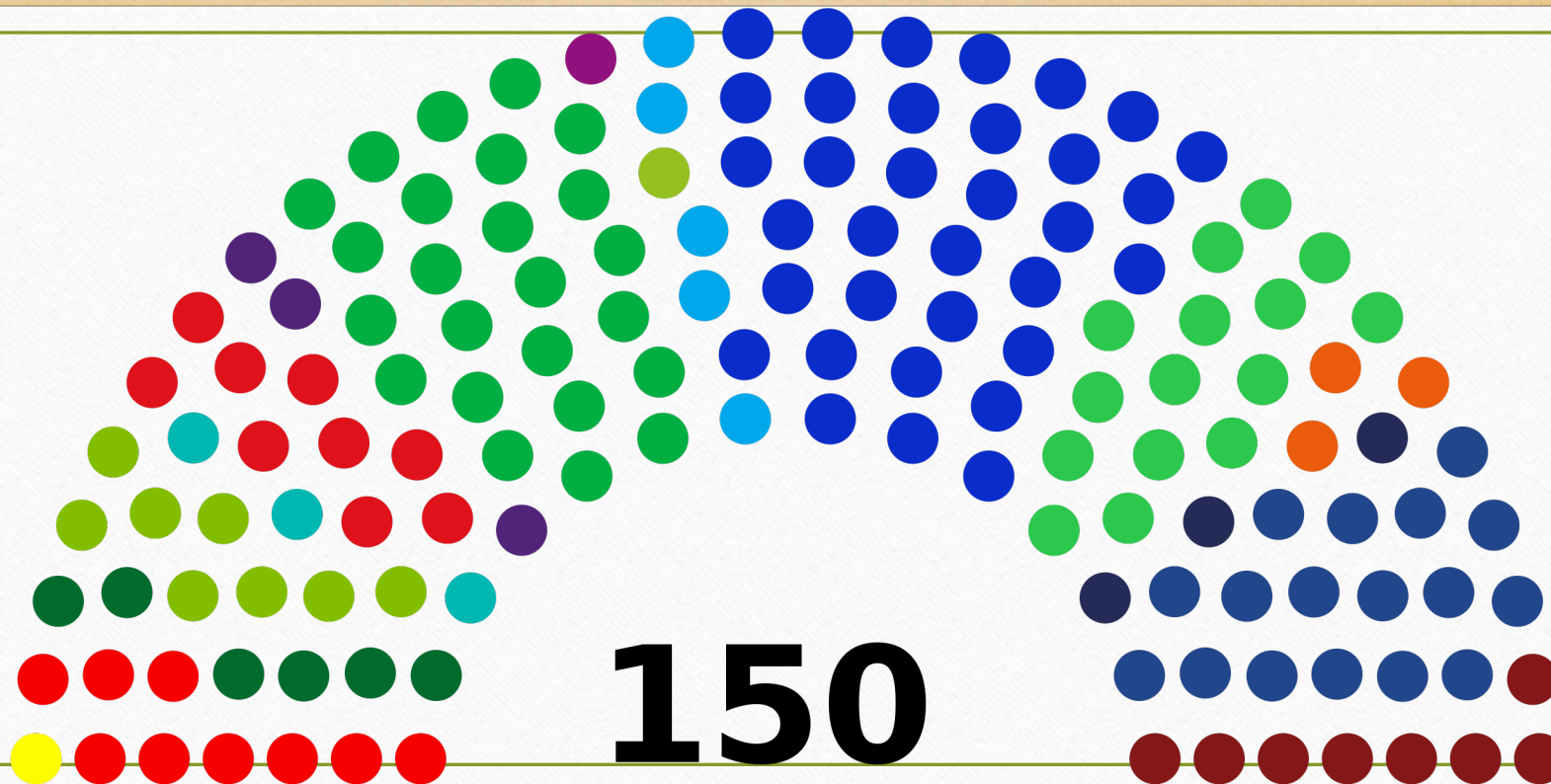
Results national and provincial elections, the Netherlands, 1987-2015

Ολλανδικές εκλογές 2021

150

Composition of the Dutch Tweede Kamer after the 2021 general election. BIJ1: 1 seat
 SP: 9 seats PvdD: 6 seats GL: 8 seats DENK: 3 seats PvdA: 9 seats
 Volt: 3 seats D66: 24 seats 50PLUS: 1 seat BBB: 1 seat CU: 5 seats
 VVD: 34 seats CDA: 15 seats SGP: 3 seats JA21: 3 seats PVV: 17 seats
 FvD: 8 seats

Το δικομματικό σύστημα

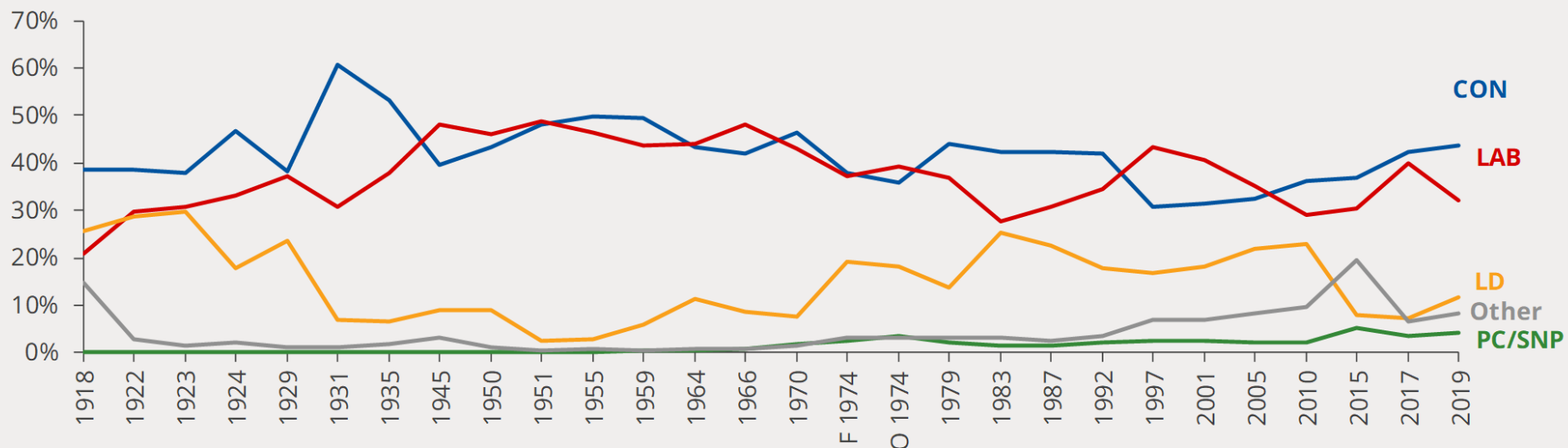

- Δύο κύρια μεγάλα κόμματα
- που εναλλάσσονται στην εξουσία
- ακόμα και αν υπάρχουν περισσότερα κόμματα, μόνο δύο είναι αυτά που διεκδικούν την εξουσία
- μονοκομματικές κυβερνήσεις
- συχνή πόλωση

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο (λιγότερο μετά την δεκαετία του 90)

Η εξέλιξη των ποσοστών των κομμάτων στο Ηνωμένο Βασίλειο (1918-2019)

Share of the vote by party: UK General Elections, 1918-2019

Το διπολικό σύστημα

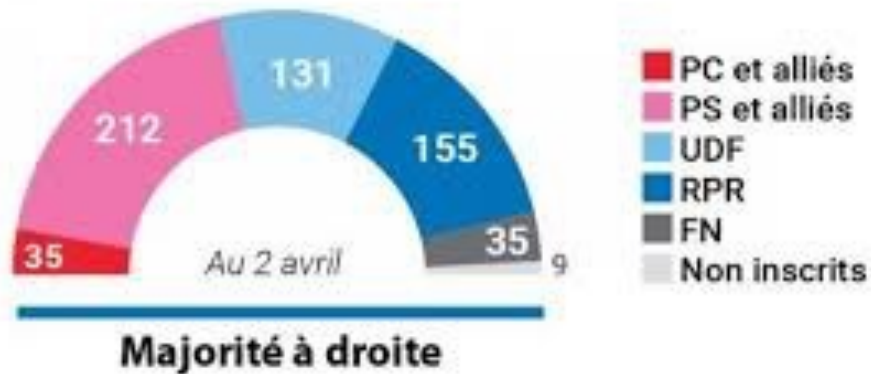
- Στην εκλογική διαδικασία μετέχουν πολλά κόμματα (πολυκομματισμός) αλλά
- συνασπισμένα σε δύο βασικούς πόλους (συνήθως κεντροδεξιά –κεντροαριστερά).
- Επίγνωση της διπολικότητας από τους εκλογείς.
- Το κέντρο συμμαχεί με την μία ή άλλη παράταξη.
- Πολυκομματικές κυβερνήσεις (του ενός πόλου)
- Μέτρια πόλωση (και οι δύο πόλοι πρέπει να διατηρούν καλές σχέσεις με τα κεντρώα κόμματα)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: Γαλλία έως την εκλογή Μακρόν, Ιρλανδία έως την οικονομική κρίση, η Ιταλία της Β' Δημοκρατίας

• .

Το διπολικό σύστημα

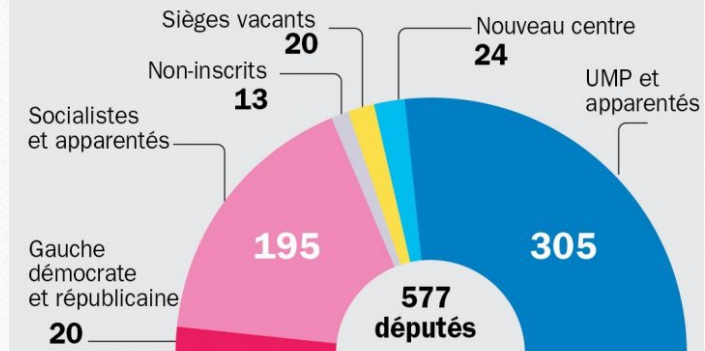
LÉGISLATIVES 1986

2012
LÉGISLATIVES

L'Assemblée nationale

XIIIe législature
Résultats des élections des 10 et 17 juin 2007

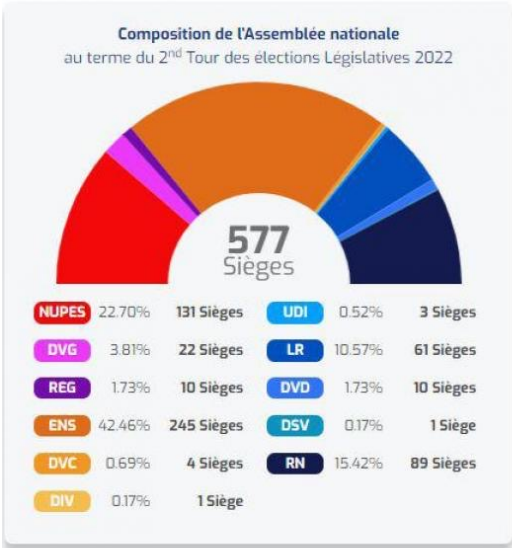
- ▶ Âge moyen des députés* : 59 ans 9 mois
- ▶ 107 députés sortants ne se représentent pas en 2012
- ▶ 107 femmes élues ont été élues en 2007 (18,5 % du total)

Source : Assemblée nationale

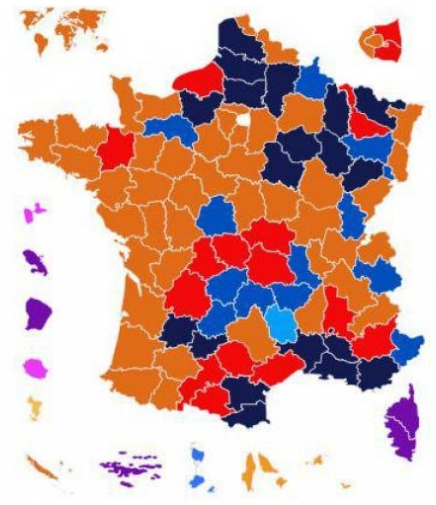
*Au 23 mai 2012

Οι εκλογές για τη γαλλική Εθνοσυνέλευση - 2022

TAUX D'ABSTENTION : **53,86 %**

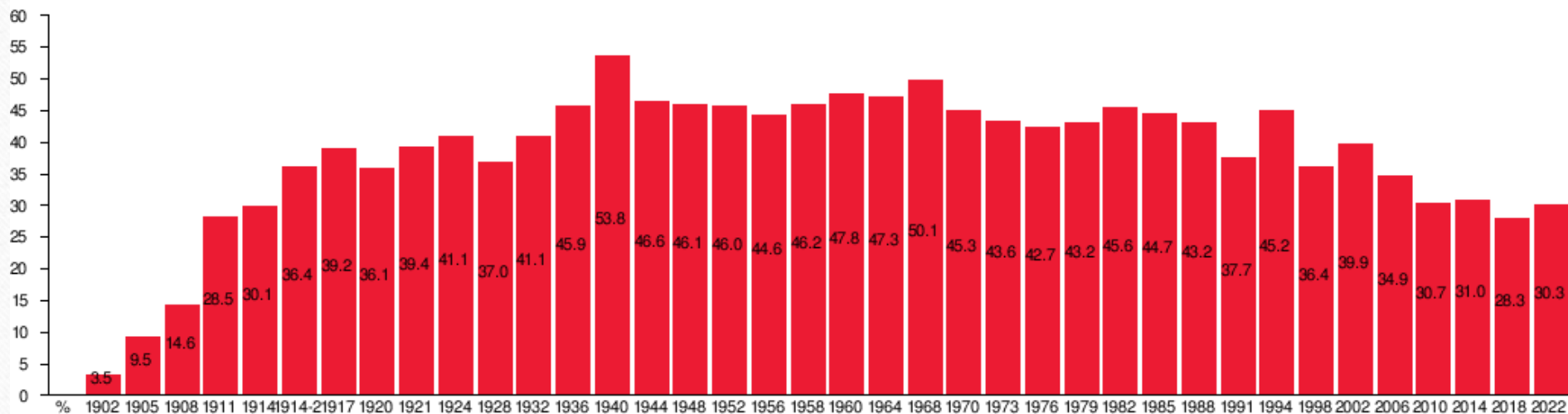

Συστήματα κυρίαρχου κόμματος

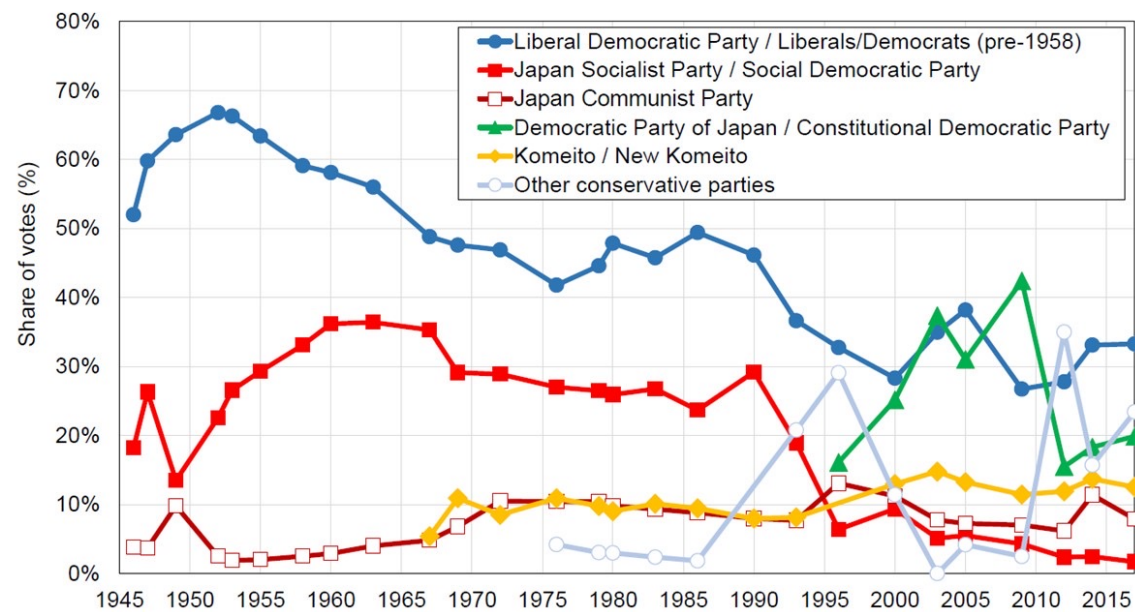
- Στην εκλογική διαδικασία μετέχουν πολλά κόμματα
- Ωστόσο ένα κόμμα, λόγω του μεγέθους ή της πολιτικής του σημασίας διατηρεί σχεδόν πάντα την εξουσία
- Είτε μόνο του
- είτε σε συνασπισμό με μικρότερα κόμματα
- Ιδεολογική κυριαρχία (τα υπόλοιπα κόμματα τοποθετούνται πάντα σε σχέση με το κυρίαρχο κόμμα)
- ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: Σουηδία (το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα μέχρι τη δεκαετία του 1990) Ιταλία (το Χριστιανοδημοκρατικό κόμμα μέχρι τη δεκαετία του 1990 επί Χριστιανοδημοκρατίας), Ινδία (το Κόμμα του Κονγκρέσου). Σήμερα το Φιλελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα της Ιαπωνίας, το κόμμα Ενωμένη Ρωσία στη Ρωσία και το Αφρικανικό Έθνικό Κογκρέσο στην Νότιο Αφρική).

Εκλογική δύναμη του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος στην Σουηδία

Η Κάτω Βουλή της Ιαπωνίας (1945-2015)

Source: author's computations using official election results.

Το μονοκομματικό σύστημα

- Στην εκλογική διαδικασία μετέχει μόνο ένα κόμμα
- Είτε περισσότερα αλλά χωρίς ουσιαστική εκλογική παρουσία και δυνατότητα εκλογής
- Χαρακτηριστικό αυταρχικών ή δικτατορικών συστημάτων

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: Κίνα, Κούβα

Πολωμένος πολυκομματισμός

- Στην εκλογική διαδικασία μετέχουν πολλά κόμματα (πολυκομματισμός)
- οι εγχώριες περιστάσεις **ωστόσο** δημιουργούν πολωτικές συνθήκες χωρίς να υπάρχει εκ των προτέρων προγραμματική κυβερνητική συμφωνία μεταξύ κάποιων κομμάτων
- Μονοκομματικές ή (ασταθείς) πολυκομματικές κυβερνήσεις
- Πόλωση

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: Ουγγαρία, Πολωνία, Ελλάδα (περίοδος της οικονομικής κρίσης)